

ΧΡΗΣΤΟΣ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Λόγος διὰ τὰ 150 χρόνια τοῦ Ἀρείου Πάγου

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

- Λόγος διὰ τὰ 150 χρόνια τοῦ Ἀρείου Πάγου

*Ἀθήναι, αἴθουσα τελετῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου,
14.2.1986. Λόγος κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῶν 150 χρόνων λειτουργίας τοῦ Ἀρείου
Πάγου.*

Τις ἀπόψεις του γιὰ τὴν Δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀνεξαρτησία της, τὸν ρόλο καὶ τὴν ἀποστολή της, ὁ Χρήστος Α. Σαρτζετάκης ἐμπράκτως ἐφάνερωσε μὲ τὰ ἔργα του καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς θητείας του σὲ ὅλη τὴν κλίμακα τῆς δικαστικῆς ἱεραρχίας. Ἀλλὰ καὶ ὡς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ κάνη κρίσιμες ἐπὶ τοῦ θέματος ἐπισημάνσεις εἰς τὸν χαιρετισμὸ του κατὰ τὸν ἐπίσημον πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῶν 150 χρόνων λειτουργίας τοῦ Ἀρείου Πάγου, πὸ ἐγινε εἰς τὴν Μεγάλην Αἴθουσαν Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τὴν 14ην Φεβρουαρίου 1986.

Τὸ μηνιαῖον νομικὸν περιοδικὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ», ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὴν Ἐνωσιν Ἑλλήνων Δικαστῶν καὶ Εἰσαγγελέων, κατεχώρισεν εἰς τὸν τόμον του 27, ἔτους 1986, σελ. 1 ἐπ., τὸν χαιρετισμὸν αὐτόν, μὲ τὸ ἀκόλουθο εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα :

«Τὸ κείμενο, πὸ ἀκολουθεῖ, θὰ μπορούσαμε νὰ 'ποῦμε, ὅτι, κατὰ εὐτυχή συγκυρία, ἀποτελεῖ σύνοψι καὶ λαμπρὸ ἐπιστέγασμα τῆς δημόσιας

συζητήσεως για την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, που λίγες μέρες νωρίτερα είχε διεξαχθή στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου Ἀθηνῶν, ὀργανωμένη ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Δικαστικῶν Μελετῶν. Τὸ δημοσιεύουμε μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἱκανοποίησι, ἀνάμεικτες μὲ αἴσθημα ὑπερηφάνειας. Μὲ χαρὰ, γιατί τὸ ἔξοχο κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὸν προκαθήμενο τῆς Πολιτείας, σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων τοῦ Δικαστικοῦ μας Σώματος. Μὲ ἱκανοποίησι, γιατί τὸ περιεχόμενό του, καρπὸς μανικοῦ ἔρωτα γιὰ τὴν Δικαιοσύνη, ἀγάπης γιὰ τοὺς λειτουργούς της, βαθειᾶς γνώσεως τῶν προβλημάτων της, ὑψηλόφρονος ἀντιλήψεως γιὰ τὴν ἀποστολή της καὶ μιᾶς πασίγνωστης θητείας στὰ ἅγια τῶν ἀγίων της, ἐντοπίζει, μὲ καίριους λόγους, τὴν οὐσία τῆς δικαστικῆς ανεξαρτησίας στὸν ἔσχατο πυρῆνα της. Εἶναι, λοιπόν, πρὶν ἀπ' ὅλα, λόγος διδακτικὸς γιὰ ὅλους μας καὶ ιδιαίτερα γιὰ τοὺς νέους συναδέλφους μας, δικαστὲς καὶ εἰσαγγελεῖς. Ἐπισημαίνει, πράγματι, τοῦτο τὸ σπουδαῖο : ὅτι ἡ δικαστικὴ ανεξαρτησία εἶναι πρῶτιστα ὑπόθεσι φρονήματος· ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ κάθε δικαστῆ καὶ συνυφαίνεται, σὲ τελευταία ἀνάλυσι, μὲ τὴν προσωπικὴ του ἀξιοπρέπεια. « Τοὺς Λαιστρηγόνες καὶ τοὺς Κύκλωπες, τὸν ἄγριο Ποσειδῶνα δὲν θὰ συναντήσης, ἂν δὲν τοὺς κουβανῆς μέσ' τὴν ψυχὴ σου, ἂν ἡ ψυχὴ σου δὲν τοὺς σταίνη ἔμπρός σου » . Αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες μῆνυμα τοῦ λόγου, πού, ὅταν προέρχεται ἀπὸ ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος τὸ μετουσίωσε σὲ βίωμα καὶ πράξι μιᾶς ζωῆς, ἀξίζει νὰ τὸ ἐνωτισθοῦμε εὐλαβικὰ καὶ νὰ τὸ ἐγκαταστήσουμε στὸ τρίσβαθο τῆς συνειδήσεώς μας. Ἀλλὰ καὶ κάποιο ἄλλο, ἴσως σπουδαιότερο, μῆνυμα ἐκπέμπεται ἀπὸ τίς σελίδες, πού ἀκολουθοῦν : Τὸ μῆνυμα - καὶ τὸ παράδειγμα - τῆς παρρησίας ὡς ἐκφράσεως τοῦ ἠθικοῦ θάρρους. Αὐτοῦ, πού ἔχει ὡς ἀναπόφευκτο τίμημα τὴν παρενόχλησι καὶ συνακόλουθα τὴν ἐξέγερσι τῶν φαύλων, τῶν μικρόψυχων καὶ τῶν ἀσημάντων. Πού συνασπίζονται καὶ ἀσχημονοῦν· πού φοβοῦνται καὶ ἀντεπιτίθενται. Αὐτὸ τὸ θάρρος τὸ ἠθικό, τὸ δύσκολο καὶ πολύτιμο, εἶναι γιὰ τὸν λειτουργὸ τῆς Δικαιοσύνης ἡ ἀρετὴ *sine qua non*. Μὲ αὐτὴν ὀπλισμένος καλεῖται κάποιες φορὲς νὰ πατήσῃ «ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων». Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὑπενθυμίζοντας ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ εὐαγγελικὸ «οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι» (Λουκ. στ' 26), αὐτὴ τὴν ἀρετὴ πρῶτιστα θεραπεύει καὶ δακτυλοδεικτεῖ μὲ ὅσα μᾶς λέει παρακάτω. »

Ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὸν 28ον τόμον «Ἐπίσημοι Λόγοι (περιόδου ἀπὸ 1.6.1983 ἕως 25.2.1986)» τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1988, σελ. 457 ἕως 462.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙ
150 ΧΡΟΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

Κείμενα ἀπὸ τὴν Ἴστοσελίδα www.sartzetakis.gr

(Αΐθουσα Τελετών Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 14η Φεβρουαρίου 1986)

*****

Κύριε Πρόεδρε τοῦ Ἀρείου Πάγου,

Ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη γιὰ μένα τιμὴ καὶ χαρὰ τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ εὐτυχῆ συγκυρία προσέρχομαι ὡς Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στὸν σημερινὸ πανηγυρικὸν ἑορτασμὸ γιὰ τὴν συμπλήρωσι τῶν 150 χρόνων λειτουργίας τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ Ἀνωτάτου αὐτοῦ Τακτικοῦ Δικαστηρίου τῆς χώρας μας, τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν ὑπερηφάνεια, ὅτι διετέλεσα καὶ ἐγὼ μέλος.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

150 χρόνια λειτουργίας ἀπὸ μόνα τους διαδηλώνουν τὴν ἐπιτυχία τοῦ θεσμοῦ. Καὶ δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ἀλλιῶς. Γιατὶ τὸ ξεσηκωμένο γένος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν ἀνάκτησι τῆς ἐλευθερίας του, ἔστω καὶ σὲ ἓνα πολὺ μικρὸ μόνο κομμάτι τῆς Ἑλληνίδας γῆς, ἐκφράζοντας εὐγλωττα τὴν κοινότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματός του μὲ τὸ τρισένδοξο παρελθόν, ἐπεδίωξε ἤδη ἀπὸ τὰ πρῶτα του βήματα, νὰ ὀργανώσῃ τὸν βίον του, δηλαδὴ τοὺς θεσμοὺς τῆς νέας Ἑλληνικῆς Πολιτείας, κατὰ τὸ ἠθικὸ πρότυπο τῶν παλαιῶν. Ἔτσι καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος, πὺν ἐλειτούργησε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὡς ὑπερτάτη, καὶ μάλιστα ὄχι ἀποκλειστικὰ δικαστικὴ, Ἀρχή, ἐκεῖ στοὺς πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως, μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσηγορίας καὶ ἐπίμονη ἐπιδίωξι τῆς εὐθυκρισίας, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν μεγίστη φήμη σοφίας καὶ ἀμεροληψίας, ἔδωσε τὸ ὄνομά του στὸ Ἀνώτατο Δικαστήριον τῆς ἀναγεννωμένης Πατρίδος μας.

Βεβαίως ὄχι καὶ τὴν ἀποστολὴ του. Οἱ καιροὶ εἶχαν πιά ἀλλάξει. Ἡ Πολιτεία, ὡς ἓνα σύστημα ἀξιῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ κοινωνία δύνουν νόημα καὶ περιεχόμενο στὴν ζωὴ τους, στὴν ἐπιδίωξι τοῦ πρωταρχικοῦ τῆς σκοποῦ νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀπλὴ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων σὲ κοινότητα ἐλευθέρως ἐθελόντων πολιτῶν, χρησιμοποιοῦσε, εἶναι ἀλήθεια, ὡς ὄργανο πάντοτε τὸ Δίκαιο. Τὸ Δίκαιο ὅμως ἐκυριαρχεῖτο ἤδη ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, πὺν ἐδέσποζε μέσα στὴν κοινωνία, τὴν ὁποίαν ἐκαλεῖτο νὰ ὑπηρετήσῃ. Εἶχαν προηγηθῆ οἱ αἰῶνες τοῦ διαφωτισμοῦ, οἱ δὲ ἀρχεὲς τῆς νικηφόρου γαλλικῆς ἐπαναστάσεως διεκδικοῦσαν, πολὺ πέραν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ κοιτίδα τους, τὴν καθολικὴ ἐπικράτησι. Τὸ γαλλικὸ σύστημα πολιτειακῆς ὀργανώσεως πρόβαλε παντοῦ ὡς πρότυπο ἀσυναγώνιστο, μοναδικό. Ἔτσι καὶ στὴν χώρα μας, στὸν Ἀρειο Πάγο δόθηκε ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Γαλλίας, τοῦ Ἀκυρωτικοῦ (ἀρχικῶς *Tribunal*, ἀργότερα *Cour de Cassation*).

Τὸ *Γαλλικὸ Ἀκυρωτικὸ* ἐδημιουργήθη ὡς ὄργανο ἐλέγχου τῶν Δικαστηρίων. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς, πού ἐτύχαινε καθολικῆς ἀποδοχῆς, ὅτι ὁ νόμος ἀποτελεῖ τὴν ἔκφρασι τῆς γενικῆς θελήσεως (*volonté générale*) τοῦ ἔθνους, ἐθεωρήθη, ὅτι κάθε τί, πού ἐθέσπιζεν ἢ νομοθετικὴ ἐξουσία, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπὸ ὅλους σεβαστὸ καὶ νὰ τηρῆται ἀπαρεγκλίτως ἀπὸ τὰ Δικαστήρια. Γι' αὐτὸ καὶ συνεστήθη τὸ Ἀκυρωτικὸ Δικαστήριον, γιὰ νὰ ἐλέγχει, ἐὰν τὰ Δικαστήρια μὲ τὶς ἀποφάσεις τους ὑπέπεσαν σὲ ὑπέρβασιν τῆς ἀποστολῆς τους, κάνοντας ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ δικάζουν, ὅπως ὑπεχρεοῦντο. τὶς κατ' ἰδίαν ὑποθέσεις συμφώνως πρὸς τοὺς γενικοὺς ὁρισμούς, πού τὸ Ἔθνος μὲ τὸ νομοθετικὸ του ὄργανο εἶχεν ὑπαγορεύσει. Αὐτὴ ἢ ἀποστολὴ τοῦ Γαλλικοῦ Ἀκυρωτικοῦ εἶχε μάλιστα ἀναχθῆ σὲ τέτοια περιωπῆ, ὥστε συμφώνως πρὸς διάταξιν, πού ψήφισε ἡ Ἐθνοσυνέλευσις στὶς 19 Νοεμβρίου 1790, τὸ Ἀκυρωτικὸ ὑπεχρεοῦτο, νὰ στέλνῃ κάθε χρόνο στὴν Ἐθνοσυνέλευσιν ἀντιπροσωπείαν τοῦ ἀπὸ ὀκτῶ μέλη, πού θὰ γνωστοποιούσε τὶς ἀποφάσεις, πού ἐξέδιδε, μὲ σημειώσιν, παραπλεύρως τῆς καθεμιᾶς, τῆς ὑποθέσεως σὲ συντομία καὶ τοῦ νομοθετικοῦ κειμένου, πού ὑπαγόρευε τὴν ἀναίρεσιν. Τέτοια διάταξι, καθ' ὅσον γνωρίζω, δὲν ψηφίσθηκε ποτὲ σὲ ἡμᾶς.

Ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητο, ὅτι ὡς ἀποστολὴ στὸ Ἀνώτατο τῆς χώρας μας Δικαστήριον, τὸν Ἄρειον Πάγον, δόθηκε, κατὰ τὸ γαλλικὸ πρότυπον, ἢ ἴδια, δηλαδὴ ἡ *παραφυλακὴ τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου*, ἐὰν τὰ Δικαστήρια τῆς χώρας σωστὰ ἐρμήνευσαν καὶ ἐφήρμοσαν τοὺς νόμους. Καὶ αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν ἔχει κυρίως καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ Ἄρειος Πάγος, ὁ ὁποῖος καὶ δὲν ἀποτελεῖ Δικαστήριον τρίτου βαθμοῦ. Στὸ ἰδικὸν μας δικαιοκὸν σύστημα ἢ ἀπονομὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ δικαίου στὴν συγκεκριμένη ὑπόθεσιν ἢ μπορεῖ ἀπὸ τὸν Ἄρειον Πάγον νὰ ὑπηρετηθῆ μόνον εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἀποστολῆς του ὡς θεματοφύλακος τῆς αὐθεντίας τοῦ νόμου, δηλαδὴ τῆς σωστῆς ἐρμηνείας καὶ ἐφαρμογῆς του, μὲ βάσιν τὰ διαπιστωθέντα ἀπὸ τὸ Δικαστήριον τῆς οὐσίας πραγματικὰ περιστατικά. Εἰς τὸ πλαίσιον τέτοιας ὁριοθετήσεως τῶν δικαιοδοτικῶν του καθηκόντων εἶναι εὐκταῖον νὰ ἐπανεξετασθοῦν οἱ νομοθετικὲς μεταρρυθμίσεις, πού ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1957 καὶ διεύρυναν τὴν δικαιοδοτικὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου μὲ τὴν ἀνάθεσιν σ' αὐτὸν καὶ τῆς μετ' ἀναίρεσιν κατ' οὐσίαν ἐκδικάσεως τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων, δηλαδὴ οὐσιαστικῶς καθηκόντων Ἐφετείου, καθὼς καὶ μὲ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν λόγων ἀναιρέσεως. *Μεταρρυθμίσεις, πού προώθησαν προδήλως λαϊκίστικες ἀντιλήψεις σὲ περιωπῆ ἀξιωματῶν ἠχηρῶν*, γιὰ τὴν ἀνάγκην καλλίτερης δῆθεν οὐσιαστικῆς ἀπονομῆς τοῦ Δικαίου καὶ τὰ παρόμοια, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα, γιὰ κάθε καλόπιστον καὶ μὲ στοιχειώδη εὐθυκρισίαν γνώστη τῶν πραγμάτων, καὶ πολὺ περισσότερον γιὰ κάθε «ἐκ τῶν ἔσω» εἰδήμονα, *χωρὶς ἀληθινὰ νὰ προάγουν τὴν σωστὴν ἀπονομὴν τῆς Δικαιοσύνης, εἶχαν καὶ*

δυσμενέστατες ήδη συνέπειες στην όλη λειτουργία του θεσμού. Έτσι, δηλαδή με την *έπαναφορά στην άμιγώς άκρωτική άποστολή του και τον περιορισμό των λόγων αναιρέσεως*, ή δυναμική του ρόλου του 'Αρείου Πάγου θα έπαυξηθῆ και τὸ ἐπιθυμητὸ ἀπὸ ὅλους κῦρος του θα ἀνυψωθῆ, με τὴν κραταίωσι τῆς αὐθεντίας τῶν ἀποφάσεών του, ὡς ἐκπορευομένων ἀπὸ ἀληθινὰ Ἄνωτατο Δικαστήριον.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δικαιοδοτικά του καθήκοντα, *ἔξοχης σπουδαιότητος εἶναι καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἄρείου Πάγου στὴν διοίκησι τῆς Δικαιοσύνης*, δηλαδή σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ὑπηρεσιακὴ κατάστασι (προαγωγές, μεταθέσεις, κλπ.) τῶν λειτουργῶν της. Καὶ ἐδῶ τὸ πολιτικὸ δαιμόνιο τοῦ Μεγάλου Ἐλευθερίου Βενιζέλου διέλαμψε, με τὸ νὰ ὀπλίση θεσμικῶς, καὶ με διάταξι πὺν περιελήφθη ἤδη εἰς τὸ **Σύνταγμα τοῦ 1911** καὶ ἔκτοτε δὲν ἐγκαταλείφθηκε, τὴν λειτουργία τῆς Δικαιοσύνης με *ἀληθινὰ ἀπρόσβλητη ἀνεξαρτησία*, ἀνεξαρτησία, πὺν τόσο κατωχυρωμένη σὲ κανένα ἄλλο Κράτος τοῦ κόσμου ὁ Δικαστὴς δὲν διαθέτει. Τὸ γεγονός, ὅτι *παρὰ ταῦτα ὑπῆρξαν Δικαστές*, πὺν δὲν ἀνταποκρίθησαν στίς προσδοκίες τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτου, ἀλλὰ ἐνήργησαν, σὲ κρίσιμες μάλιστα στιγμὲς τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου, με *ἀνείπωτη δουλοφροσύνη* καί, ἀντὶ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Δικαιοσύνη, *ἐθήτευσαν στὴν ἀνομία ἢ ἐνίσχυσαν τὴν ἀδικία*, ἡμπορεῖ νὰ εἶναι *ἀσυγχώρητο*, ἀλλὰ προβάλλει ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη πλευρὰ του καὶ κατανοητό. Ἄφοῦ ἀντανაკλᾷ τὴν ἀναντίρρητη ἀλήθεια, *πὺς καμμὶὰ ἐγγύησι δὲν εἶναι ἱκανή, νὰ ἐμφωλεύση φρόνημα ὑψηλὸ σὲ ὄσους ἀπὸ τὴν φύσι τους διαθέτουν ψυχὴ μόνον ρωμαίου ἀπελευθέρου!* Ὅμως, καὶ θὰ πρέπει αὐτὸ με ὑπερηφάνεια νὰ διακηρυχθῆ, ἢ συντριπτικὴ πλειονοψηφία τῶν Ἑλλήνων Δικαστῶν ἐπορεύθη εἰς τὸν δρόμο τῆς νομιμότητος καὶ τοῦ καθήκοντος, με ἐγκαταβίωσι στὴν ἀνεξαρτησία τοῦ δικαστικοῦ φρονήματος.

Ἡ ἀνεξαρτησία αὐτὴ ἐπιβάλλεται, νὰ καθορᾶται στίς ἀληθινές της πάντοτε διαστάσεις. Ἦδη ἀπὸ πολλὲς δεκαετίες ἀποτελεῖ ἀναντίρρητη ἀρχὴ τῆς πολιτειολογικῆς ἐπιστήμης, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία εἶναι *μία καὶ ἐνιαία* καὶ ὅλα τὰ ὄργανά της θητεύουν στὴν ἐκπλήρωσι τῶν ἰδίων σκοπῶν τῆς Πολιτείας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἢ *Δικαιοσύνη* στὴν νοηματικὴ τῆς ἀποδοχὴ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη συνείδησι συνιστᾷ στὴν οὐσία της ἓνα *λεξιλόγιο κοινὸ*, πὺν εἶναι *ἀναγκαῖο γιὰ κάθε σύγκρουσι*, ὑπαρκτὴ, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἐνδεχόμενη, σὲ ὅλα τὰ πεδία τῶν διανθρωπίνων σχέσεων, *λεξιλόγιο*, πὺν *ἀναγγέλλει τὴν λύσι, τὴν ἄρσι τῶν συγκρούσεων.* Ἡ εὐθυκρισία καὶ ἡ ἐμπειρία ἐπιτρέπουν τὴν βεβαίωσι, πὺς τὸ *λεξιλόγιο* αὐτὸ συγκροτεῖται ἀπὸ *μιὰ προκαταρκτικὴ πεποίθησι*, ἀπὸ ἓνα κομφορμισμὸ καὶ ἀπὸ *μία ἀλληλεγγύη.* Ἡ *προκαταρκτικὴ πεποίθησι* σχηματίζεται στὸ συγκεκριμένον περιβάλλον,

όπου συνωθοῦνται κύματα ζωντανὰ ἰδεῶν, αἰσθημάτων, ἐντυπώσεων, παρορμήσεων, παθῶν, ἕνας κόσμος ὀλόκληρος, πὺν καλύπτει τὸ πεδίο κάθε γνώμης, - καὶ γιὰ νὰ ἐντοπίσω τὴν ἐπισήμανσι στὴν πιὸ εὐγλωττη περίπτωσι τελέσεως ἑνὸς ποινικοῦ ἀδικήματος, ἀπὸ τὴν βεβαιότητα τῆς ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου μέχρι τὴν βεβαιότητα τῆς ἐνοχῆς του, μὲ ὅλες τις ἐπὶ μέρους ἐνδιάμεσες θέσεις. Καὶ ὅλα αὐτὰ πρὶν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἐξέτασι οἰουδήποτε ἀποδεικτικοῦ στοιχείου ! Εἶναι ἀκριβῶς ἡ **θλιβερὴ εἰκόνα τῶν ἐφημερίδων**, ὅταν, καὶ αὐτὸ δυστυχῶς δὲν γίνεται σπάνια, γιὰ τὸ ἴδιο συμβὰν προσφέρουν, στὸ συναγωνισμό τους, παρουσιάσεις τόσο ἀντιφατικές, ὥστε νὰ ἀναιρῆ ἢ μίᾳ ὀλοκληρωτικὰ τὴν ἄλλη, χωρὶς μάλιστα ἢ πίεσις τῆς ἐπικαιρότητος νὰ ἡμπορῆ πάντοτε νὰ ἀποτελέσῃ ἐλαφρυντικὸ διὰ τὸν συντελούμενον ἔτσι διανοητικὸ βιασμό τῶν ἀναγνωστῶν τους. Προσθέσατε εἰς τὴν ἀληθινὴ αὐτὴ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος τὸν **κομφορμισμὸ**, πὺν ὁ κοινωνικὸς περίγυρος μὲ τοὺς ἀνελέητους νόμους του ὑπαγορεύει, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν **ἀλληλεγγύη**, πὺν συμφέροντα ποικίλα, ὑπαρκτὰ ἢ ἐνδεχόμενα ἢ καὶ φανταστικά, θεμιτὰ ἢ ἀθέμιτα, ἐπιβάλλουν. **Τὸ ἄθροισμα ὅλων αὐτῶν κατεργάζεται τὴν ἀντιληπτικὴ ἰκανότητα τῆς κοινωνικῆς συνειδήσεως** στὴν πρόβασί της πρὸς τὴν θεώρησι τοῦ **δέοντος** σὲ μίᾳ κοινωνικῆ σύγκρουσι, ἐπομένως **διαμορφώνει καὶ τὴν περὶ δικαιοσύνης ἀντίληψι** γιὰ τὴν συγκεκριμένη κάθε φορὰ ὑπόθεσι, γιὰ τὸ ποιὸς ἔχει δίκαιο καὶ ποιὸς ἄδικο. Ἐτσι ἡ κοινωνικὴ συνείδησις ὀδηγεῖται ἀναπότρεπτα καὶ στὴν ἀξιολόγησι τοῦ συντελουμένου ἀπὸ τὴν Δικαιοσύνη, ὡς πολιτειακὴ λειτουργία, ἔργου. **Ναί, καὶ οἱ κριτὲς κρίνονται ! Ἄλλὰ μὲ κριτήρια, τίς περισσότερες φορές, τόσο ἀνορθόδοξα καὶ τόσο διαβλητὰ ! ...**

Καὶ ὁ Ἕλλην Δικαστής, ἐγκαταβιώνοντας καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν κοινωνικὴ αὐτὴ πραγματικότητα μὲ ὅλες τις συνακόλουθες γεύσεις, πῶς ἐνεργεῖ καὶ πῶς συμπεριφέρεται ; **Ὁχι, ἡ ἀνεξαρτησία, λειτουργικὴ καὶ προσωπικὴ**, πὺν τοῦ ἐξασφαλίζει τὸ **Σύνταγμα (ἄρθρον 87 § 1)**, δὲν ἀποτελεῖ κανένα εἶδος παρασήμου προσωπικοῦ, προωρισμένου νὰ τὸν διαχωρίσῃ ἀπὸ ἄλλους κατὰ κάποιον τρόπο «πτωχοὺς» συγγενεῖς, συνήθεις κρατικούς ὑπαλλήλους, πὺν ἔχουν τὸ μερίδιόν τους ὑποτελείας καὶ συμβιώνουν μὲ τίς δοκιμασίες καὶ τίς ἐλπίδες μιᾶς κάποιας δουλείας καὶ μιᾶς κάποιας ἐλευθερίας, αὐτοὺς τοὺς ταπεινοὺς, πὺν ἐνεργοῦν ἀτομικὰ καὶ ὄχι γιὰ πολλοὺς, οὔτε γιὰ ὅλους, ὅπως κάνουν οἱ Δικασταί, πὺν ἀποφασίζουν «ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ» (ἄρθρον 26 § 2 τοῦ Συντάγματος) ! Ὁχι, τέτοια ἀντίληψι ἀνεξαρτησίας μόνον οἱ ἀνεγκέφαλοι διαθέτουν καί, θέλω νὰ πιστεύω, πῶς κανένας Ἕλληνας Δικαστὴς δὲν συντηρεῖ !

Ἡ ἀληθινὴ ἀνεξαρτησία τοῦ Δικαστοῦ δὲν διασφαλίζεται μὲ δημόσιους φανφαρονισμούς, οὔτε ἐκδηλώνεται μὲ δηλώσεις ἢ, ἐνυπόγραφα καὶ μὴ, ἄρθρα σὲ ἐφημερίδες ἢ περιοδικά. Τέτοια ἐνεργήματα ἀποτελοῦν ἀνεπίτρεπτη θήρευσι συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν, προϋποθέτουν κατὰ βάθος ἐσωτερικὴ ἀνελευθερία καὶ οὐσιαστικῶς ἐκτρέπουν τὴν δικαστικὴ ἀνεξαρτησία εἰς τὴν περιωπὴ ἑνὸς μύθου, ἱκανοῦ νὰ συντηρήσῃ σὲ κάθε ἐριστὴ περίπτωσι ἓνα ἄλλοθι, ἀληθινὰ ὀδυνηρὸ γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνικῆς ὁλότητος. Ἡ ἀληθινὴ ἀνεξαρτησία ἀπαιτεῖ σοβαρότητα καὶ μόνον βιώνεται, ἀθόρυβα καὶ ἀσκητικά, καὶ αὐτὸ καθημερινὰ καὶ ἀσταμάτητα μὲ τὴν κατὰ συνείδησι ἐπιτέλεσι τοῦ καθήκοντος σὲ κάθε, χωρὶς καμμία ἀπολύτως ἐξαιρέσι, ὑπόθεσι, μικρὴ ἢ μεγάλη, σημαντικὴ ἢ ἀσήμαντη, πλούσιου ἢ πτωχοῦ, ἀφέντη ἢ ὑπηρετῆ, ἄρχοντος ἐπιφανοῦς ἢ ἀσήμου πολίτου. Ἡ ἀληθινὴ ἀνεξαρτησία ὑπάρχει μόνον, ὅταν ὁ Δικαστὴς ἡμπορῇ, γιὰ κάθε ὑπόθεσι πὸν δικάζει, σ' ἓνα ὑποθετικὸ μέσα στο forum τῆς συνειδήσεώς του διάλογο μὲ τὸν κάθε διάδικο, δικαιολογημένα νὰ τοῦ εἰπῇ : « Μὴ φοβᾶσαι καθόλου, συνάνθρωπέ μου, ὁ ἄνθρωπος, πὸν θὰ ἀποφασίσῃ γιὰ τὴν περίπτωσί σου, δὲν ἔχει ἄλλη φροντίδα παρὰ νὰ ἀποκαλύψῃ, στο μέτρο τῶν δυνάμεών του, ποιός, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους πὸν θεσπίσθηκαν νόμιμα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ μας κοινότητα, ἔχει δίκαιο ἢ ἄδικο ! Γι' αὐτὸ ὁ δικαστὴς σου ζῆ καὶ ὑπάρχει !».

Ἔτσι ἐνεργεῖ καὶ ἔτσι στοχάζεται, πιστέψτε με, ὁ Ἑλλήν Δικαστὴς. Καὶ μάλιστα ἐργαζόμενος στο νεοελληνικὸ μας Κράτος πάντοτε ὑπὸ συνθηκῆς χειρότερες ἀπὸ αὐτὲς κάθε ἄλλου δημοσίου λειτουργοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ παντοῦ ἄλλοῦ, σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμο ! Βεβαίως περιπτώσεις μὴ εὐορκῆς καὶ μὴ σύννομης ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος περιοδικῶς ἀναφαίνονται, ἀλλὰ αὐτὲς εἶναι τόσο σποραδικές, ὥστε ὡς ἐπίμεμπτες ἐξαιρέσεις ἀληθινὰ δὲν κάνουν, παρὰ νὰ ἐπικυρώνουν τὸν κανόνα.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ θεσμοὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ εὐδοκιμοῦν, παρὰ εἰς τὸν βαθμὸ τῆς πνευματικῆς αἰθρίας, πὸν ἀναδίδει ἢ κοινωνία, τὴν ὁποῖαν ὑπηρετοῦν, εἶναι, νομίζω, ἀναγκαῖον καὶ ἀγαθόν, νὰ ὑπομιμνήσκειται ἀδιάκοπα εἰς τὸν Δικαστὴ : ὅτι εἶναι ἄνθρωπος, ὅτι ἔχει τὰ πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες, πὸν συνοδεύουν ἀχώριστα τὴν ἀνθρωπίνη φύσι του, ὅτι ὅσο μεγάλη καὶ ἂν εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ λειτουργήματός του, κατὰ πολὺ μεγαλύτερες εἶναι οἱ ὑποχρεώσεις, πὸν τοῦ ἐπιβάλλει, καὶ ὅτι τελικῶς ὀφείλει, νὰ εἶναι ἀκόμη περισσότερο ὑπηρετῆς τοῦ καθήκοντός του, παρὰ ἀλαζῶν γιὰ τὴν δυνάμει του !

Ἔτσι ὀριοθετεῖται τὸ δικαστικὸν καθῆκον καὶ γαλβανίζεται τὸ δικαστικὸν ἦθος.

Καὶ ἐλπίζω καὶ εὔχομαι ὁ Ἄρειος Πάγος, ὡς τὸ Ἀνώτατο Δικαστήριον τῆς Τακτικῆς Δικαιοσύνης, νὰ ἐφορεύῃ πάντοτε τὴν σωστὴ ἀπὸ τοὺς Δικαστὰς ἐπιτέλεσι τοῦ καθήκοντός των. Μὲ σύνεσι καὶ σωφροσύνη, δίνοντας καὶ ὁ ἴδιος πρῶτος τὸ παράδειγμα.

Γένοιτο !